Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (devátého senátu)

21. září 2017 *

„Kasační opravný prostředek – Kartelové dohody – Italští výrobci výztuží betonu – Stanovení cen, jakož i omezení a kontrola výroby a prodeje – Porušení článku 65 UO – Zrušení původního rozhodnutí Tribunálem Evropské unie – Rozhodnutí opětovně přijaté na základě nařízení (ES) č. 1/2003 – Nevydání nového oznámení námitek – Nekonání slyšení po zrušení původního rozhodnutí – Lhůty uběhnuté v řízení před Tribunálem“

Ve věci C-89/15 P,

jejímž předmětem je kasační opravný prostředek na základě článku 56 statutu Soudního dvora Evropské unie, podaný dne 24. února 2015,

Riva Fire SpA, v likvidaci, se sídlem v Miláně (Itálie), zastoupená M. Merolou, M. Pappalardem, T. Ubaldi a M. Toniolo, avvocati,

účastnice řízení podávající kasační opravný prostředek (navrhovatelka),

přičemž další účastnicí řízení je:

Evropská komise, zastoupená L. Malferrarim a P. Rossim, jako zmocněnci, ve spolupráci s P. Manzinim, avvocato, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalovaná v prvním stupni,

SOUDNÍ DVŮR (devátý senát),

ve složení E. Juhász, předseda senátu, C. Vajda (zpravodaj) a C. Lycourgos, soudci,

generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: V. Giacobbo-Peyronnel, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 20. října 2016,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 8. prosince 2016,

vydává tento

* Jednací jazyk: italština.

Rozsudek

1 Svým kasačním opravným prostředkem se Riva Fire SpA (dále jen „Riva“) domáhá zrušení rozsudku Tribunálu Evropské unie ze dne 9. prosince 2014, Riva Fire v. Komise (T-83/10, nezveřejněný, dále jen „napadený rozsudek“, EU:T:2014:1034), kterým byla zamítnuta její žaloba na neplatnost rozhodnutí Komise C(2009) 7492 final ze dne 30. září 2009 týkající se porušení článku 65 Smlouvy o ESUO (COMP/37.956 – Výztuže do betonu – opětovné přijetí, dále jen „rozhodnutí z 30. září 2009“) ve znění rozhodnutí Komise C(2009) 9912 final ze dne 8. prosince 2009 (dále jen „pozměňující rozhodnutí“) (rozhodnutí z 30. září 2009 ve znění pozměňujícího rozhodnutí, dále jen „sporné rozhodnutí“).

Skutečnosti předcházející sporu a sporné rozhodnutí

2 Skutečnosti předcházející sporu jsou uvedeny v bodech 16 až 21 napadeného rozsudku:

„16 V období od října do prosince 2000 Komise provedla v souladu s článkem 47 UO šetření u italských podniků vyrábějících výztuže do betonu a u sdružení italských ocelářských podniků. Na základě článku 47 UO jim rovněž zaslala žádosti o informace […].

17 Dne 26. března 2002 Komise zahájila správní řízení a přijala oznámení námitek na základě článku 36 UO (dále jen ‚oznámení námitek‘) […]. [Riva] předložila písemné vyjádření k oznámení námitek. Slyšení se konalo dne 13. června 2002 […].

18 Dne 12. srpna 2002 Komise formulovala doplňující námitky (dále jen ‚doplňující oznámení námitek‘) určené osobám, jimž bylo určeno oznámení námitek. V tomto doplňujícím oznámení námitek, založeném na čl. 19 odst. 1 nařízení Rady č. 17 ze dne 6. února 1962, prvního nařízení, kterým se provádějí články [81 a 82 ES] (Úř. věst. 1962, 13, s. 204; Zvl. vyd. 08/01, s. 3), Komise vysvětlila své stanovisko k pokračování v řízení po uplynutí doby platnosti Smlouvy o ESUO. [Riva] se k doplňujícímu oznámení námitek vyjádřila dne 20. září 2002. Druhé slyšení se za přítomnosti zástupců členských států konalo dne 30. září 2002 […].

19 Po skončení řízení přijala Komise rozhodnutí C (2002) 5087 final ze dne 17. prosince 2002, v řízení podle článku 65 UO (věc COMP/37.956 – Výztuže do betonu) (dále jen ‚rozhodnutí z roku 2002‘), kterým konstatovala, že podniky, kterým bylo toto rozhodnutí určeno, prováděly jedinou, komplexní a trvající kartelovou dohodu na italském trhu s výztužemi do betonu ve formě tyčí nebo svitků, jejímž cílem nebo výsledkem bylo určování cen, a která rovněž vedla k omezení či kontrole výroby nebo prodejů ve vzájemné shodě, v rozporu s čl. 65 odst. 1 UO […]. Komise v tomto rozhodnutí uložila [společnosti Riva] […] pokutu ve výši 26,9 milionu eur.

20 Dne 6. února 2003 podala [Riva] k Tribunálu žalobu proti rozhodnutí z roku 2002. Rozsudkem ze dne 25. října 2007, Riva Acciaio v. Komise [T-45/03, (nezveřejněný, EU:T:2007:318)], zrušil Tribunál rozhodnutí z roku 2002. Tribunál uvedl, že s ohledem zejména na skutečnost, že v rozhodnutí z roku 2002 nebyl učiněn jakýkoliv odkaz na článek 3 a čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, toto rozhodnutí bylo založeno pouze na čl. 65 odst. 4 a 5 UO […]. Jelikož doba platnosti těchto ustanovení uplynula dne 23. července 2002, Komise již nemohla, za účelem konstatování porušení čl. 65 odst. 1 UO a uložení pokut podnikům, které se uvedeného protiprávního jednání účastnily, dovozovat svou pravomoc z uvedených ustanovení, která nebyla v okamžiku přijetí rozhodnutí z roku 2002 platná […].

21 Dopisem ze dne 30. června 2008 Komise informovala [společnost Riva] a další dotyčné podniky o svém zájmu přijmout rozhodnutí znovu tak, že změní právní základ oproti právnímu základu, který zvolila v rozhodnutí z roku 2002. Dále upřesnila, že s ohledem na omezený dosah rozsudku

[ze dne 25. října 2007,] Riva Acciaio v. Komise [(T-45/03, nezveřejněný, EU:T:2007:318)], se bude nově přijaté rozhodnutí zakládat na důkazech předložených v oznámení námitek a doplňujícím oznámení námitek. Dotčeným podnikům byla poskytnuta lhůta k předložení vyjádření […].“

3 V rozhodnutí ze dne 30. září 2009, měla Komise zejména za to, že nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích [101 a 102 SFEU] (Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205) musí být vykládáno tak, že jí po 23. červenci 2002 umožňuje konstatovat a sankcionovat kartelové dohody, které spadají do působnosti Smlouvy o ESUO *ratione materiae* a *ratione temporis*. Uvedla, že toto rozhodnutí bylo přijato v souladu s procesními pravidly Smlouvy o ES, jakož i uvedeného nařízení, a že hmotněprávní ustanovení, která již nejsou v okamžiku přijetí aktu platná, mohou být použita podle zásad upravujících časovou posloupnost norem s výhradou použití obecné zásady *lex mitior*.

4 Článek 1 rozhodnutí z 30. září 2009 konkrétně stanoví, že Riva porušila čl. 65 odst. 1 UO tím, že se v průběhu období od 6. prosince 1989 do 27. června 2000 účastnila trvající dohody nebo jednání ve vzájemné shodě týkajících se výztuží do betonu ve formě tyčí nebo svitků, jejichž účelem nebo důsledkem bylo stanovení cen a omezení nebo kontrola výroby nebo prodeje na společném trhu. Článkem 2 téhož rozhodnutí uložila Komise společnosti Riva pokutu ve výši 26,9 milionu eur.

5 Dopisy zaslanými mezi 20. a 23. listopadem 2009 osm z jedenácti společností, kterým bylo určeno rozhodnutí z 30. září 2009, včetně společnosti Riva, oznámilo Komisi, že příloha tohoto rozhodnutí, jak byla doručena jeho adresátům, neobsahovala tabulky ilustrující výkyvy cen.

6 Dne 8. prosince 2009 přijala Komise pozměňující rozhodnutí, které v příloze zahrnovalo chybějící tabulky a opravovalo číselné odkazy na tyto tabulky v osmi poznámkách pod čarou.

Řízení před Tribunálem a napadený rozsudek

7 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 19. února 2010 podala společnost Riva žalobu, kterou se domáhala zrušení sporného rozhodnutí v plném rozsahu, nebo v rozsahu, v němž se jí dotýká, a podpůrně snížení pokuty, která ji byla uložena. Rovněž žádala Tribunál o přijetí důkazních opatření týkajících se postupu přijetí uvedeného rozhodnutí.

8 Na podporu své žaloby uvedla Riva osm žalobních důvodů vycházejících zaprvé z nedostatku pravomoci Komise po uplynutí doby platnosti Smlouvy o ESUO a porušení nařízení č. 1/2003, zadruhé z porušení čl. 10 odst. 3 a 5 nařízení č. 17 a čl. 14 odst. 1 a 3 nařízení č. 1/2003, zatřetí z porušení čl. 36 prvního pododstavce UO, začtvrté z porušení článků 10 a 11 nařízení Komise (ES) č. 773/2004 ze dne 7. dubna 2004 o vedení řízení Komise podle článků [101 a 102 SFEU] (Úř. věst. 2004, L 123, s. 18; Zvl. vyd. 08/03, s. 81), jakož i práva na obhajobu společnosti Riva, zapáté z nedostatečného odůvodnění a, co se týče definice relevantního zeměpisného trhu a použití zásady *lex mitior* z rozporného odůvodnění, zašesté ze zkreslení skutkového stavu a porušení článku 65 UO, pokud jde o různé aspekty protiprávního jednání vytýkaného společnosti Riva, zasedmé z neprovedení šetření a nedostatečnosti odůvodnění, co se týče celkového přičtení protiprávního jednání společnosti Riva a jejího specifického postavení vzhledem k jednání, které je jí vytýkáno, a zaosmé z porušení čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, z porušení oznámení Komise o neuložení nebo snížení pokut v případech kartelových dohod (Úř. věst. 1996, C 207, s. 4; Zvl. vyd. 08/01, s. 171), z porušení pokynů o metodě stanovování pokut udělených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ES (Úř. věst. 1998, C 9, s. 3), ze zneužití pravomoci, z porušení zásad proporcionality a rovného zacházení při stanovení výše pokuty.

9 Napadeným rozsudkem snížil Tribunál výši pokuty uložené společnosti Riva na 26 093 000 eur a ve zbývajícím rozsahu její žalobu zamítl.

Návrhová žádání účastnic řízení před Soudním dvorem

10 Ve svém kasačním opravném prostředku společnost Riva navrhuje, aby Soudní dvůr:

– zrušil napadený rozsudek, a v důsledku toho i sporné rozhodnutí;

– podpůrně zrušil napadený rozsudek v rozsahu, v němž stanoví snížení pokuty, která jí byla uložena, o 3 %, a v důsledku toho snížil tuto pokutu o vyšší částku nebo věc vrátil Tribunálu;

– podpůrně určil, že řízení před Tribunálem porušilo zásadu přiměřené délky řízení, a

– uložil Komisi náhradu nákladů řízení vzniklých v obou stupních.

11 Komise navrhuje, aby Soudní dvůr:

– zamítl kasační opravný prostředek a

– uložil společnosti Riva náhradu nákladů řízení.

K žádosti o znovuotevření ústní části řízení

12 Ústní část řízení byla ukončena dne 8. prosince 2016 po přednesení stanoviska generálního advokáta. Dopisem ze dne 27. ledna 2017 došlým kanceláři Soudního dvora téhož dne, požádala Komise o znovuotevření ústní části řízení a o založení skutkových informací obsažených v její žádosti, jakož i k ní připojených dokumentů do spisu.

13 Na podporu své žádosti Komise v podstatě uvádí, že Soudní dvůr dostatečně neobjasnil skutkové okolnosti týkající se slyšení z 13. června a 30. září 2002, na kterých generální advokát založil své stanovisko, přičemž tyto okolnosti nebyly mezi účastníky řízení speciálně projednány.

14 Článek 83 jednacího řádu Soudního dvora umožňuje Soudnímu dvoru, aby kdykoli po vyslechnutí generálního advokáta nařídil znovuotevření ústní části řízení, zejména má-li být věc rozhodnuta na základě právního argumentu, který nebyl mezi účastníky řízení projednán.

15 Je však třeba připomenout, že předmět kasačního opravného prostředku je zásadně určen důvody a argumenty přednesenými účastníky řízení. V projednávaném případě měli účastníci řízení možnosti tyto důvody a argumenty dostatečně projednat ve svých spisech účastníků řízení a při společném jednání dne 20. října 2016 ve věcech C-85/15 P až C-89/15 P.

16 Soudní dvůr má proto po vyslechnutí generálního advokáta za to, že není namístě nařídit znovuotevření ústní části řízení.

Ke kasačnímu opravnému prostředku

17 Na podporu svého kasačního opravného prostředku uvádí Riva čtyři důvody, z nichž první jakožto primární a ostatní podpůrně. Uvedené důvody vycházejí zaprvé z nesprávného právního posouzení, jakož i nedostatečnosti a rozpornosti odůvodnění napadeného rozsudku, co se týče posouzení porušení nařízení č. 773/2004 a práva na obhajobu, zadruhé z nesprávného právního posouzení, jakož i nedostatečnosti a rozpornosti odůvodnění, co se týče určení konečné výše pokuty, zatřetí z rozpornosti a nesprávného právního posouzení v části, v níž Tribunál označil společnost Riva za „účastníka“ dohody uzavřené v prosinci 1998 o prodejních kvótách, a tudíž zohlednil tuto část kartelové dohody při určení výše pokuty, a začtvrté z nedostatečnosti odůvodnění, pokud jde o dopad

zapojení vedení společnosti Riva na navýšení výchozí částky pokuty. Rovněž Soudnímu dvoru předložila návrh na vydání incidenčního rozhodnutí o protiprávnosti řízení před Tribunálem z důvodu porušení práva na přiměřenou délku řízení.

K prvnímu důvodu

Argumentace účastnic řízení

18 Svým prvním důvodem Riva v podstatě zpochybňuje závěr Tribunálu v bodě 124 napadeného rozsudku zamítající její argument, podle něhož jí měla Komise po zrušení rozhodnutí z roku 2002 a před přijetím sporného rozhodnutí zaslat nové oznámení námitek a konat slyšení za přítomnosti zástupců členských států.

19 Má za to, že Tribunál nemůže založit odůvodnění bodů 115 a 120 napadeného rozsudku na tam citované judikatuře, neboť ta se týká případu, kdy jednak k protiprávnosti rozhodnutí z roku 2002 došlo toliko při jeho přijetí a jednak námitky, na kterých se zakládalo toto i následně přijaté rozhodnutí, byly tytéž, přičemž obě rozhodnutí byla naprosto identická. V projednávaném případě se však nejedná o pouhou formální vadu ze strany Komise. Naopak pochybení tohoto orgánu se odrazila v jeho celkovém přístupu a neomezovala se na identifikaci prvního základu aktu. Měla vliv na podstatu protiprávního jednání, včetně vymezení relevantního zeměpisného trhu, použití zásady *lex mitior*, jakož i na výpočet výše pokuty. Kromě toho Tribunál uznal, že rozhodnutí z roku 2002 a sporné rozhodnutí nejsou identická, co se týče odůvodnění, právní kvalifikace některých jednání či výroku.

20 V tomto ohledu považuje Riva závěr uvedený v bodě 122 napadeného rozsudku, podle něhož srovnání těchto dvou rozhodnutí učiněné společností Riva není relevantní, neboť zrušení rozhodnutí z roku 2002 vedlo k odstranění tohoto rozhodnutí z právního řádu Unie, za chybný a rozporný. V bodě 120 napadeného rozsudku totiž Tribunál odkázal na srovnání obsahu uvedených rozhodnutí a připomněl volbu Komise přijmout po zrušení rozhodnutí z roku 2002 totožné rozhodnutí týkající se stejných námitek, ke kterým se již podniky vyjádřily.

21 Kromě toho Riva uvádí, že vzhledem k zásadě, podle které se procesní normy použijí bezprostředně po svém vstupu v platnost, vyžadoval procesní rámec definovaný nařízením č. 773/2004, po uplynutí platnosti Smlouvy o ESUO, aby bylo dotyčným podnikům předáno nové oznámení námitek a konalo se slyšení za přítomnosti zástupců členských států, před nimiž se tyto podniky ještě neměly příležitost vyjádřit k podstatě námitek uplatňovaných vůči nim.

22 Komise má za to, že tento důvod musí být zamítnut, neboť je založen na chybném a zavádějícím čtení napadeného rozsudku.

23 Argument týkající se absence nového oznámení námitek a slyšení za přítomnosti zástupců členských států po uplynutí platnosti Smlouvy o ESUO je neopodstatněný, neboť Komise společnosti Riva řádně předala dodatečné oznámení námitek přijaté za použití procesních norem Smlouvy o ES, na které Riva odpověděla písemně i na slyšení dne 30. září 2002 za přítomnosti členských států.

Závěry Soudního dvora

24 Je třeba připomenout, že v rámci řízení vedoucího k přijetí rozhodnutí z roku 2002 zaslala Komise dotčeným podnikům včetně společnosti Riva dne 26. března 2002 oznámení námitek na základě článku 36 UO. Slyšení týkající se těchto námitek se konalo dne 13. června 2002. Je nesporné, že zástupci členských států k účasti na tomto slyšení pozvání nebyli, přičemž taková účast nebyla stanovena v tehdy platné Smlouvě o ESUO.

25 Po uplynutí platnosti této Smlouvy zaslala Komise dne 12. srpna 2002 uvedeným podnikům dodatečné oznámení námitek založené na čl. 19 odst. 1 nařízení č. 17, ve kterém vysvětlila svůj postoj ve vztahu k dotčené změně právního rámce a vyzvala tyto podniky, aby se k uvedeným dodatečným námitkám vyjádřily. Dne 30. září 2002 se konalo slyšení za přítomnosti členských států podle čl. 11 odst. 2 nařízení Komise (ES) č. 2842/98 ze dne 22. prosince 1998 o slyšení stran v určitých jednáních podle článků [81] a [82] Smlouvy o ES (Úř. věst. 1998, L 354, s. 18; Zvl. vyd. 07/04, s. 204).

26 Po zrušení rozhodnutí z roku 2002 informovala Komise dopisem ze dne 30. června 2008 společnost Riva a další dotčené podniky o svém záměru přijmout toto rozhodnutí znovu na základě nařízení č. 1/2003 jakožto právního základu v souladu s procesními pravidly stanovenými v tomto nařízení.

27 Vzhledem k tomuto procesnímu vývoji je třeba přezkoumat, zda měla Komise na rozdíl od závěru učiněného Tribunálem zejména v bodě 124 napadeného rozsudku povinnost po zrušení rozhodnutí z roku 2002 znovu zahájit řízení a přijmout nové oznámení námitek, jakož i konat nové slyšení.

28 Judikatura je ustálena v závěru, podle něhož se procesní pravidla obecně považují za použitelná ke dni, kdy vstoupí v platnost (rozsudky ze dne 29. března 2011, ArcelorMittal Luxembourg v. Komise a Komise v. ArcelorMittal Luxembourg a další C-201/09 P a C-216/09 P, EU:C:2011:190, bod 75 a citovaná judikatura; ze dne 29. března 2011, ThyssenKrupp Nirosta v. Komise, C-352/09 P, EU:C:2011:191, bod 88, a ze dne 11. prosince 2012, Komise v. Španělsko, C-610/10, EU:C:2012:781, bod 45), a to i v řízení, které bylo zahájeno před tímto datem, ale které pokračuje i po něm (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. prosince 2012, Komise v. Španělsko, C-610/10, EU:C:2012:781, bod 47).

29 V projednávaném případě vzhledem k tomu, že bylo sporné rozhodnutí přijato na základě čl. 7 odst. 1 a čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, mělo řízení vedoucí k uvedenému rozhodnutí probíhat v souladu s tímto nařízením, jakož i nařízením č. 773/2004, jehož právním základem je nařízení č. 1/2003 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 29. března 2011, ThyssenKrupp Nirosta v. Komise, C-352/09 P, EU:C:2011:191, bod 90), bez ohledu na skutečnost, že bylo dotčené řízení zahájeno před vstupem nařízení č. 1/2003 v platnost.

30 Článek 10 odst. 1 a 2 nařízení č. 773/2004 spolu s čl. 27 odst. 1 nařízení č. 1/2003, který prvně uvedená ustanovení provádí, stanoví, že před přijetím rozhodnutí na základě zejména článku 7 posledně uvedeného nařízení, Komise zašle dotčeným stranám oznámení námitek, přičemž jim poskytne příležitost, aby byly ve lhůtě, kterou určí, slyšeny.

31 Jak v podstatě uvedl Tribunál v bodech 117 a 118 napadeného rozsudku, Komise již v projednávaném případě zaslala dotyčným podnikům oznámení námitek i dodatečné oznámení námitek a ve vztahu k těmto oznámením nepředstavuje sporné rozhodnutí vydání nových aktů v neprospěch společnosti Riva ani podstatně nemění důkazy o vytýkaných protiprávních jednání.

32 V této souvislosti musí být tvrzení o nesprávném právním posouzení Tribunálu uvedeném v bodě 122 napadeného rozsudku, jakož i o rozpornosti ve vztahu k bodu 120 uvedeného rozsudku, zamítnuto. Jak uvádí Komise ve své kasační odpovědi, uvedený bod 120 se zabývá totožností námitek, na kterých je rozhodnutí z roku 2002 a sporné rozhodnutí založeno, kdežto bod 122 se týká srovnání těchto rozhodnutí společností Riva, která Tribunál označil za irelevantní, neboť vyšetřovaným podnikům umožňují se seznámit s důkazy, které má Komise k dispozici, a zaručují plná účinnost práva na obhajobu oznámení námitek a přístup ke spisu. Ačkoliv společnost Riva tvrdí opak, případný rozdíl ve znění uvedených rozhodnutí sám o sobě nutně neznamená, že byly změněny námitky vytýkané dotyčným podnikům, což v každém případě Riva neprokázala.

33 Jak dále zdůrazňuje generální advokát v bodě 53 svého stanoviska, neexistuje velký rozdíl, co se týče obsahu, mezi oznámením námitek učiněným v souladu s pravidly ESUO a oznámením námitek učiněným v souladu s nařízeními č. 17 a č. 1/2003. Zaslání nového oznámení námitek tedy nebylo nutné.

34 V tomto ohledu Tribunál správně odkazuje na bod 73 rozsudku ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582), v němž je připomenuto, že jelikož zrušení unijního aktu nemá nezbytně vliv na přípravné akty, může být řízení směřující k nahrazení zrušeného aktu v zásadě provedeno znovu od bodu, v němž protiprávnost nastala.

35 Jak totiž konstatoval Tribunál v bodě 115 napadeného rozsudku, rozhodnutí z roku 2002 bylo zrušeno z důvodu nedostatku pravomoci Komise k jeho přijetí na základě ustanovení Smlouvy o ESUO, která k datu přijetí tohoto rozhodnutí již pozbyla platnosti, takže přesně k tomuto datu nastala protiprávnost. Proto nemělo toto zrušení vliv na oznámení námitek ani na dodatečné oznámení námitek.

36 V rozporu s názorem společnosti Riva není judikatura citovaná v bodě 34 tohoto rozsudku nepoužitelná na základě toho, že pochybení Komise v rozhodnutí z roku 2002 měla mít vliv na podstatu protiprávního jednání, včetně vymezení relevantního zeměpisného trhu, použití zásady *lex mitior*, jakož i na výpočet výše pokuty. I když totiž Komise založila své rozhodnutí na nesprávném právním základě, a to čl. 65 odst. 4 a 5 UO, nic nemění na tom, jak uvedl Tribunál v bodech 18 a 119 napadeného rozsudku, že uvedený orgán informoval společnost Riva o důsledcích, které vyvodil z uplynutí platnosti Smlouvy o ESUO v dodatečném oznámení námitek založeném na čl. 19 odst. 1 nařízení č. 17 a společnost Riva měla možnost se k této otázce vyjádřit.

37 Kromě toho není rozporováno, že uvedené důsledky nedoznaly žádných změn v souvislosti se zrušením nařízení č. 17 a vstupem nařízení č. 1/2003, jehož některá ustanovení jsou právním základem sporného rozhodnutí, v platnost. V každém případě, jak uvedl generální advokát v bodě 50 svého stanoviska, podle čl. 34 odst. 2 nařízení č. 1/2003 a článku 19 nařízení č. 773/2004 jakožto přechodných ustanovení si procesní akty a opatření podle nařízení č. 17 a 2842/98 zachovávají pro účely použití prvně uvedených nařízení nadále svoje účinky.

38 Proto se Tribunál nedopustil nesprávného právního posouzení, když v bodě 124 napadeného rozsudku uzavřel, že Komise neměla povinnost přijmout nové oznámení námitek.

39 Jak nicméně uvedl generální advokát v bodě 55 svého stanoviska, podle článku 12 nařízení č. 773/2004 poskytne Komise stranám, kterým určila oznámení námitek, možnost přednést ústně svá stanoviska při slyšení, pokud o to ve svém vyjádření písemně požádají. Vzhledem k tomu, že oznámení námitek a dodatečné oznámení námitek nebyla ovlivněna zrušením rozhodnutí z roku 2002, je proto třeba zkoumat, jak vyplývá z bodu 35 tohoto rozsudku, zda Komise umožnila dotčeným stranám ústně přednést jejich stanoviska při slyšení vedeném v souladu s procesními požadavky nařízení č. 1/2003 a 773/2004, jak k tomu byla povinna.

40 V tomto ohledu je třeba uvést, že v procesním režimu zakotveném v nařízení č. 1/2003 tak, jak jej rozvádí nařízení č. 773/2004, jsou podle čl. 14 odst. 3 posledně uvedeného nařízení orgány pro hospodářskou soutěž členských států vyzvány k účasti na slyšení, které následuje na žádost adresátů oznámení námitek po vydání tohoto oznámení.

41 Pokud jde o slyšení, která se konala v průběhu roku 2002, neúčastnili se zástupci členských států slyšení ze dne 13. června 2002, neboť taková účast nebyla stanovena v tehdy platné Smlouvě o ESUO. Je nesporné, že uvedené slyšení se týkalo věcné stránky věci, tedy jednání vytýkané ze strany Komise podnikům, kterým bylo určeno oznámení námitek. To vyplývá zejména z bodů 379 až 382 sporného

rozhodnutí a je potvrzeno bodem 148 rozsudků Tribunálu ze dne 9. prosince 2014, Alfa Acciai v. Komise (T-85/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1037), jakož i ze dne 9. prosince 2014, Ferriera Valsabbia a Valsabbia Investimenti v. Komise (T-92/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1032).

42 Naproti tomu slyšení ze dne 30. září 2002, na které byli pozváni zástupci členských států v souladu s již použitelnými pravidly Smlouvy o UO, zejména čl. 11 odst. 2 nařízení č. 2842/98, se týkalo předmětu dodatečného oznámení námitek, tedy právních následků uplynutí platnosti Smlouvy o ESUO na pokračování řízení. To vyplývá z tohoto oznámení, které výslovně vyzvalo adresáty, aby sdělily svá stanoviska k dodatečným námitkám. Komise dále v bodě 382 sporného rozhodnutí uvedla, že nepovažovala za nezbytné opakovat slyšení ze dne 13. června 2002 na základě ustanovení nařízení č. 17 a 1/2003, neboť toto slyšení, na které nebyli zástupci členských států pozváni, bylo vedeno v souladu s tehdy platnými pravidly Smlouvy o ESUO. Mimoto na společném jednání ve věcech C-85/15 P až C-89/15 P Komise na dotaz Soudního dvora potvrdila, že se dodatečné oznámení námitek nevracelo ke skutkovým okolnostem ani k důkazům, které jsou předmětem řízení.

43 Z uvedeného vyplývá, že v projednávané věci se zástupci členských státu neúčastnili slyšení týkajícího se věcné stránky věci, ale toliko slyšení, které se zabývalo právními následky vyplývajícími z uplynutí platnosti Smlouvy o ESUO.

44 Avšak v souladu s judikaturou připomínanou v bodech 28 a 29 tohoto rozsudku, je-li rozhodnutí přijato na základě nařízení č. 1/2003, musí řízení vedoucí k tomuto rozhodnutí probíhat v souladu s procesními pravidly stanovenými tímto nařízením, i když bylo toto řízení zahájeno před jeho vstupem v platnost.

45 Z uvedeného vyplývá, že před přijetím sporného rozhodnutí byla Komise povinna podle článků 12 a 14 nařízení č. 773/2004 umožnit stranám přednést jejich argumenty na slyšení, na které pozvala orgány pro hospodářskou soutěž členských států. Proto nelze mít za to, že slyšení ze dne 13. června 2002 týkající se věcné stránky věci dostálo procesním požadavkům týkajícím se přijetí rozhodnutí na základě nařízení č. 1/2003.

46 Tribunál se proto dopustil nesprávného právního posouzení, když v bodě 124 napadeného rozsudku rozhodl, že Komise neměla před přijetím sporného rozhodnutí povinnost konat nové slyšení, neboť dotyčné podniky již měly možnost být ústně slyšeny na slyšeních ze dne 13. června a 30. září 2002.

47 Vzhledem k významu konání slyšení na žádost dotčených stran v rámci řízení podle nařízení č. 1/2003 a 773/2004, na něhož jsou v souladu s čl. 14 odst. 3 druhého nařízení pozvány orgány pro hospodářskou soutěž členských států, představuje opomenutí takového slyšení porušení podstatných formálních náležitostí, jak zdůraznil generální advokát v bodech 56 a 57 svého stanoviska.

48 Pokud nebylo dodrženo právo na takové slyšení zakotvené v nařízení č. 773/2004, není nezbytné, aby podnik, jehož práva byla takto porušena, prokazoval, že porušení mohlo ovlivnit průběh řízení a obsah sporného rozhodnutí v jeho neprospěch.

49 Uvedené řízení je proto stiženo vadou bez ohledu na případné nepříznivé následky pro společnost Riva, které z tohoto porušení mohly plynout (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 6. listopadu 2012, Komise v. Éditions Odile Jacob, C-553/10 P a C-554/10 P, EU:C:2012:682, body 46 až 52, a ze dne 9. června 2016 CEPSA v. Komise, C-608/13 P, EU:C:2016:414, bod 36).

50 Z výše uvedeného vyplývá, že je třeba vyhovět prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku společnosti Riva a zrušit napadený rozsudek, aniž je nutné se zabývat dalšími důvody kasačního opravného prostředku.

K návrhu na vydání incidenčního rozhodnutí

Argumentace účastnic řízení

51 Svým návrhem na vydání incidenčního rozhodnutí se společnost Riva domáhá, aby Soudní dvůr určil, že řízení probíhající u Tribunálu porušilo čl. 47 druhý pododstavec Listiny základních práv Evropské unie a čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950, neboť uvedené řízení nedodrželo zásadu přiměřené délky řízení, což představuje dostatečně závažné porušení právní normy, jejímž účelem je přiznat práva jednotlivci.

52 V této souvislosti Riva uvádí, že řízení u Tribunálu trvalo téměř pět let, přičemž mezi koncem písemné části řízení a zahájením ústní části řízení uplynuly tři roky a dva měsíce. Tato délka není odůvodněna okolnostmi dané věci. Žalobní důvody společnosti Riva nevykazovaly zvláště vysoký stupeň obtížnosti a nebránily soudci zpravodaji vykonat jeho práci v kratším časovém úseku. Nečinnost Tribunálu nelze vysvětlit přijetím organizačních procesních opatření ani výskytem překážek v průběhu řízení. Riva svým jednáním nezpomalila vyřízení věci.

53 Komise navrhuje tento návrh společnosti Riva zamítnout.

Závěry Soudního dvora

54 Co se týče návrhu společnosti Riva na určení, že došlo k porušení čl. 47 druhého pododstavce Listiny základních práv Evropské unie, je třeba připomenout, že sankcí za porušení povinnosti unijním soudem vyplývající z tohoto ustanovení, a to rozhodnout věci, které mu byly předloženy, v přiměřené lhůtě, je žaloba na náhradu škody podaná k Tribunálu, protože taková žaloba představuje účinný prostředek nápravy. Návrh na náhradu škody způsobené nedodržením přiměřené lhůty k vydání rozhodnutí Tribunálem nemůže být předložen přímo Soudnímu dvoru v rámci kasačního opravného prostředku, ale musí být předložen u samotného Tribunálu. Je věcí Tribunálu, který je příslušný podle čl. 256 odst. 1 SFEU a kterému byl předložen návrh na náhradu škody, aby rozhodl o takovém návrhu v jiném složení, než když rozhodoval o sporu, který vedl k řízení, jehož délka je kritizována (rozsudek ze dne 9. června 2016, Repsol Lubricantes y Especialidades a další v. Komise, C-617/13 P, EU:C:2016:416, body 98 a 99 a citovaná judikatura).

55 Proto je třeba návrh společnosti Riva na vydání incidenčního rozhodnutí zamítnout.

K žalobě před Tribunálem

56 V souladu s čl. 61 prvním pododstavcem statutu Soudního dvora Evropské unie zruší Soudní dvůr rozhodnutí Tribunálu, je-li kasační opravný prostředek opodstatněný. Pokud to soudní řízení dovoluje, může Soudní dvůr vydat sám ve věci konečné rozhodnutí.

57 Soudní dvůr má v projednávané věci k dispozici informace nezbytné ke konečnému rozhodnutí o žalobě na neplatnost sporného rozhodnutí, kterou společnost Riva podala k Tribunálu.

58 V tomto ohledu stačí uvést, že z důvodů uvedených v bodech 24 až 49 tohoto rozsudku musí být sporné rozhodnutí zrušeno pro porušení podstatných formálních náležitostí.

K nákladům řízení

59 Podle čl. 184 odst. 2 jednacího řádu Soudního dvora, je-li opravný prostředek opodstatněný a Soudní dvůr vydá sám konečné rozhodnutí ve věci, rozhodne o nákladech řízení.

60 Článek 138 odst. 1 tohoto jednacího řádu, který se na řízení o kasačním opravném prostředku použije na základě čl. 184 odst. 1 uvedeného jednacího řádu, stanoví, že účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, se uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že společnost Riva požadovala náhradu nákladů řízení a měla v řízení o kasačním opravném prostředku ve věci úspěch a žalobě podané k Tribunálu bylo vyhověno, je důvodné uložit Komisi náhradu nákladů řízení v prvním stupni i v řízení o kasačním opravném prostředku.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (devátý senát) rozhodl takto:

1) **Rozsudek Tribunálu Evropské unie ze dne 9. prosince 2014, Riva Fire v. Komise (T-83/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1034) se zrušuje.**

2) **Rozhodnutí Evropské komise C(2009) 7492 final ze dne 30. září 2009 týkající se porušení článku 65 UO (COMP/37.956 – Výztuže do betonu – opětovné přijetí) ve znění rozhodnutí Komise C(2009) 9912 final ze dne 8. prosince 2009 se zrušuje v rozsahu, v němž se týká společnosti Riva Fire SpA.**

3) **Evropská komise ponese vlastní náklady řízení a nahradí náklady řízení vynaložené společností Riva Fire SpA jak v prvním stupni, tak v rámci projednaného kasačního opravného prostředku.**

Podpisy.